

NEPALI

Maximum Marks : 80

Time Allowed : Three Hours

(Candidates are allowed additional 15 minutes for only reading the paper.

They must NOT start writing during this time.)

Answer questions 1, 2 and 3 in Section A and four other questions from Section B on any three out of the four prescribed textbooks.

The intended marks for questions or parts of questions are given in brackets [ ].

SECTION—A

LANGUAGE - 40 MARKS

Question 1

[15]

Write a composition in approximately 400 words in Nepali on any one of the topics given below :

निम्नलिखित कुनै एउटा विषय छानेर नेपालीमा अन्दाजी 400 शब्दहरूको लम्बाइमा रचना लेख्नुहोस् :

- (i) 'शिक्षाले नै समाजमा परिवर्तन ल्याउनसक्छ।' यस विषयमा प्रकाश पार्दै एउटा रचना लेख्नुहोस्।
- (ii) 'परिश्रम बिना कोही पनि सफल बन्न सक्दैन।' यस विचारलाई पुष्टि गर्दै उदाहरणसहित एउटा रचना लेख्नुहोस्।
- (iii) 'भारतीय संस्कृति र परम्पराले हामीलाई सदैव नयाँ ज्ञान प्रदान गर्दछ।' यस कथनलाई मनन गरेर एउटा निबन्ध तयार गर्नुहोस्।
- (iv) नैतिक शिक्षाको आवश्यकता यस विषयमा प्रकाश पार्दै आफ्ना विचारहरू राख्नुहोस्।
- (v) प्रदूषणमुक्त समाज निर्माणमा नागरिकहरूको दायित्व माथि सविस्तार चर्चा गर्नुहोस्।
- (vi) निम्नलिखित कुनै एक विषयमा मौलिक कथा लेख्नुहोस् :—
  - (a) रमाइला पल
  - (b) यात्री

This Paper consists of 10 printed pages.

1223-811

Turn over

© Copyright reserved.

Question 2

Read the passage given below carefully and answer in Nepali the questions that follow, using your own words :

निम्नलिखित अवतरण ध्यानपूर्वक पढेर त्यसपछि दिइएका प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस्। उत्तरहरू जतिसक्दो आफ्नै शब्दहरू प्रयोग गरेर लेख्नुहोस् :

माधव आजभन्दा भोली, भोलीभन्दा पर्सि दुब्लाउँदै गए। जति खाए पनि जीउमा नलाग्ने भयो। हुँदाहुँदा पछि त कन्चटका हाड प्रस्ट देखिन थाले। दुवै गालामा खापिल्टा भए। घसिएका आँखावरिपरि काल कुण्डली परे। सधैं रिङ्गटा लागिरहने, कपाल दुखिरहने, हिँडडुल गर्न मन नलाग्ने बिछ्यौनामा पल्टिरहने मात्र इच्छा हुने भयो।

घरको बत्ती, एउटा मात्र छोराको स्वास्थ्य त्यसरी बिग्रँदै गएकोमा काहिँली बज्यैलाई सारै सन्ताप लाग्यो। ब्याजको कुरा त कहाँ गयो कहाँ, यहाँ त साउँ नै डुब्ने डर भयो। हेदहिँदै लोग्नेको जीउ त्यस्तो भएर गएको देखेर स्वभावतः मिश्रीलाई पनि पीर पर्यो।

अन्दाजी तीन-चार बजेको थियो। माधव बिछ्यौनामा पल्टिरहेका थिए। कुनै काम विशेषले जेठान उनलाई भेट गर्न आए। उनी आएको थाहा पाएर काहिँली बज्यै मिश्री पनि त्यही कोठामा जम्मा भए। त्यहाँ अरू कुराको साथसाथै माधवको स्वास्थ्यको विषयमा निकै चर्चा भयो। उनको शारीरिक अवस्था देखेर, अन्त्यमा डाक्टरसँग एक पटक राम्ररी छत्ती जँचाउने भन्ने निर्णय भयो।

पर्सिपल्ट बिहान बुधवार :

पुसको महिना, सर्वत्र तुसारो परेको थियो। लामो कोट, लामो टोपी लगाएका माधव डाक्टरको घरमा पुगे र उनले आफ्नो परस्परको प्रकृति राम्ररी बताए। डाक्टरलाई छत्तीकै शङ्का लाग्यो र जाँचनको निम्ति लुगा फुकाउने आदेश गरे।

लुगा फुकाउनासाथ उनको आँड सिरिङ्ग गर्यो। सर्वत्र काँढा उम्रिए-दुम्सीका जस्ता। डाक्टरले यन्त्र लगाएर दायाँ, बायाँ, अगाडि, पछाडि राम्रोसित छत्ती जाँचेर भने, “यति ढिलो किन गरेको ? बायाँपट्टि आधा गइसक्यो। तस्विर खिचाएर ल्याउनु। अनि औषधि लेखिदिउँला।”

आफूलाई गोली लागेको थाहा नपाउन्ज्याल सिपाही फूर्तिसाथ नै लडिरहन्छ जब थाहा पाउँछ अनि त डेग चलन सक्दैन; दुखेको अनुभव गर्छ। त्यस्तै प्रकार डाक्टरको मुखबाट निस्केको यी वाक्य सुन्नासाथ माधवको जीउ फतक्क गल्यो।

त्यसैदिन उनलाई छत्तीभित्र कताकता चसक्कचसक्क दुखेको जस्तो पनि लाग्न थाल्यो। उनले छत्तीको तस्विर खिचाए। नभन्दै डाक्टरले भनेजस्तै बायाँपट्टिको फोक्सो आधा गइसकेको रहेछ।

यस्तो अवस्थामा पनि माधव अलिकति पनि बिचलित भएनन्। रोगलाई जित्न सकारात्मक सोच लिएर उनी दैनिक आफ्ना परिवार र छिमेकीहरूसित जीवनका रोचक क्षणहरूका कुरा गरिरहन्थे। छिमेकीहरू पनि उनलाई उत्साह दिन्थे। संघर्ष नै जीवन हो भन्ने कुरा बुझेका माधव सधैं फूलहरू सिहारथे, गोडमेल गर्थे। औषधि समयमा खान्थे। अन्तमा, माधव निको भए। पहिले झैं नित्यकर्म गर्न थाले।

- (i) कसको स्वास्थ्य बिग्रैँदै गएको देखेर को दुःखी भए ? [3]
- (ii) कसलाई हेर्न को आए ? अन्त्यमा उनलाई कहाँ लाने निर्णय भयो ? [3]
- (iii) माधवले कसरी आफ्नो रोगलाई जिते ? उनलाई छिमेकीहरूले कस्तो कुरा गर्थे ? [3]
- (iv) काहिँली बज्यैकी कतिजना छोराहरू रहेछन् ? [1]
- (a) दुईजना
- (b) एकैजना
- (c) चारजना
- (d) पाँचजना
- (v) 'सर्वत्र' शब्दको अर्थ के हो ? [1]
- (a) वरिपरि
- (b) चारैतिर
- (c) एकै ठाउँ
- (d) शरीर
- (vi) डाक्टरलाई के को शंका लागेको थियो ? [1]
- (a) टाउकोको
- (b) मुटुको
- (c) छातीको
- (d) भूँडीको
- (vii) कसको कुरा सुनेर माधवको जीउ फतक्क गल्यो ? [1]
- (a) काहिँली बज्यैको
- (b) जेठानको
- (c) मिश्रीको
- (d) डाक्टरको

(viii) माधवको स्वास्नीको नाम के हो ?

[1]

- (a) काहिँली
- (b) माधवी
- (c) दुम्सी
- (d) मिश्री

(ix) 'त्यसैदिन' भन्नाले कुन दिन बुझिन्छ ?

[1]

- (a) पुस महिनाको दिन
- (b) जेठान हेर्न आएको दिन
- (c) तीन-चार दिन
- (d) डाक्टरले जाँचेको दिन

Question 3

Do as directed :

निर्देशानुसार सही विकल्प छनौट गरेर उत्तर दिनुहोस् :

(i) 'साधु' शब्दको विपरीत शब्द कुन हो ?

[1]

- (a) जोगी
- (b) सन्त
- (c) चोर
- (d) सोझो

(ii) 'आनन्द' को पर्यायवाची शब्द कुन हो ?

[1]

- (a) चाहना
- (b) रिस
- (c) हर्ष
- (d) आवेग

(iii) 'जो पढन योग्य छ' - को सार शब्द कुन हो ?

[1]

- (a) पाठ
- (b) उल्लेखनीय
- (c) किताब
- (d) पठनीय

(iv) 'जोरी खोज्नु' वाग्धाराको अर्थ के हो ?

[1]

- (a) निहुँ खोज्नु
- (b) हट्नु
- (c) सन्देह हुनु
- (d) रिस उठ्नु

(v) कोइलाको काममा ..... यो उखान कुन शब्दले पूरा हुन्छ ?

[1]

- (a) हात कालो
- (b) शरीर कालो
- (c) अङ्ग कालो
- (d) औधी कालो

(vi) अध्यापक-को स्त्रीलिंग शब्द कुन हो ?

[1]

- (a) अध्यापीका
- (b) प्रधान अध्यापिका
- (c) अध्यापिका
- (d) प्राध्यापीका

(vii) "भोलि हामी खोला जानेछौं" यो वाक्य कुन कालमा छ ?

[1]

- (a) वर्तमानकाल
- (b) भविष्यतकाल
- (c) भूतकाल
- (d) पूर्व भविष्यकाल

(viii) शुद्ध हिज्जेमा 'गुरु'-को स्त्रीलिङ्ग शब्द कुन हो ?

[1]

- (a) गुरुमा
- (b) गूरुमा
- (c) गुरामा
- (d) गुरूमा

(ix) बिरालोको बच्चालाई के भनिन्छ ?

[1]

- (a) छावा
- (b) उल्लू
- (c) ड्याउरो
- (d) टिउरो

(x) 'गृष्म' - को शुद्ध हिज्जे कुन हो ?

[1]

- (a) ग्रिष्म
- (b) ग्रीस्म
- (c) गिश्म
- (d) ग्रीष्म

SECTION—B
LITERATURE - 40 MARKS

Answer *four* questions from this section on *any three* out of the four prescribed text books.

पाठ्यक्रमभित्रका निर्धारित चार पुस्तकमध्ये कुनै तीनवटा पुस्तकबाट चारवटा प्रश्नहरूको उत्तर लेख्नुहोस्।

गद्य कुञ्ज (GADYA KUNJ)

Question 4

निम्न अवतरित गद्यांश पढ्नुहोस् अनि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस् :

“उजीरमान यी नयाँ कुराहरू सुनी छक्क परेर बसेको थियो। आफ्नी स्वास्नीमाथि लाञ्छना लाएको देखेर ऊ मनमनै रिसले भुटभुटिदै थियो। उसको पुतलीमाथि माया मात्र होइन, ठूलो विश्वास पनि थियो। मेरो स्वास्नी तरूणी छे हाँसखेल गरे तर यस्तो पाप कर्म कहिल्यै गर्दिन भन्ने उसको विचार थियो। आफूमाथि यस्तो अपवाद लाउँदा समातेर निमोठिदिऊँ जत्तिकै उसलाई लागिसकेको थियो।”

- (i) को रिसले भुटभुटिएको हो ? [1]
- (ii) पुतली को हो ? कसले उ माथि ठूलो विश्वास गरेको थियो ? [2]
- (iii) कस्तो पाप कर्म कसले गर्दिन भन्ने को हो ? [2]
- (iv) पठित कथाको मूल भाव के हो ? यहाँबाट हामीले कस्तो शिक्षा पाउँछौं ? वर्णन गर्नुहोस्। [5]

Question 5

[10]

“दिउँसोतिर जयबहादुरले दुई दाना एस्प्री लिएर आएछ। खाएर शिवजित सुतिरहे।” - प्रस्तुत अवतरण भएको कथामा शिवजित को हुन् ? उनीहरू के उद्देश्य लिएर यात्रा गरिरहेछन् ? पठित कथामा कस्तो परिस्थितिको वर्णन गरिएको छ ? चर्चा गर्नुहोस्।

Question 6**[10]**

“यति दिनसम्म परमसहिष्णु बनेर, रोकेर राखेका उसका धैर्यका बाँधहरू आज भक्तिए भैं लाग्यो।” उक्त गद्यांशमा को परमसहिष्णु बनेर बसेको हो र आज धैर्यका बाँधहरू किन र कसरी भक्तिए भैं लाग्यो, सविस्तार वर्णन गर्नुहोस्।

कविता कुञ्ज (KAVITA KUNJ)**Question 7**

निम्न अवतरित पद्यांश पढ्नुहोस् अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर लेख्नुहोस् :-

“चालिस् वर्ष भर्जौं म पुत्र पनि एक मात्रै छ आठ वर्षको

आयो काल् व्रतबन्धको गरुँ कसो वेला त हो हर्षको।

क्यरुँ नाथ मत्ता पर्खौँ फजितिमा एकलो यहाँ छू फगत्

कुन् पाठ्ले व्रतबन्ध पार गरुँ भनी देख्छु अँध्यारो जगत्।”

- (i) उक्त पद्यांश कुन कविताबाट लिइएको हो ? यसका कवि को हुन्? [1]
- (ii) कविले यो कविता लेख्दा उनी कहाँ थिए ? [2]
- (iii) कविले कसको व्रतबन्ध को कुरा गरेका हुन् ? [2]
- (iv) कविले आफू कति वर्ष अनि छोरा कति वर्ष पुग्दा पनि के गर्न नपाएको गुनासो कसलाई व्यक्त गरेका हुन् ? वर्णन गर्नुहोस्। [5]

Question 8**[10]**

‘जीवन चंगा’ शीर्षक कविताले हामीलाई कस्तो सन्देश दिएको छ, विवेचना गर्नुहोस्।

Question 9

[10]

“संगीतज्ञका साधनाले रात छोयो, कविको कवितामा नयाँ फाल्गुनको मोहनी श्वास हाल्यो।” - यस कवितामा कविले कस्तो भाव व्यक्त गर्न खोजेका छन् स्पष्ट पार्नुहोस्।

जुनेली रेखा (JUNELI REKHA)

Question 10

“मलाई छेमा गर बैनी। त्यो शून्ये घरमा बस्न मन लाग्दैन र याँ आ को, नरिसाऊ, भूलचुक भैगो, आज केही खा को छुइँनँ...।”

(i) यहाँ कसले कसलाई क्षमा माग्दैछ ?

[1]

(ii) वक्ताले ‘शून्ये घर’ भन्नु को अर्थ के हो ? कसको घर ‘शून्ये’ रहेछ ?

[2]

(iii) भूलचूक उबाट के भएको थियो ?

[2]

(iv) शून्ये घरमा बस्न मन नभएर उ कहाँ र किन आउँथ्यो ? वर्णन गर्नुहोस्।

[5]

Question 11

[10]

हट्टाबाहिर हुनुभन्दा अधिको जसेको जीवन अनि हट्टाबाहिर भएपछिको स्वतन्त्र जीवन को सविस्तार चर्चा गर्नुहोस्।

Question 12

[10]

“हजूर मालिनी घरमा छैन। घरभित्र पसेर हेरेँ, उसका भाँडा- कुँडा लुगा-फाटा केही पनि छैनन्, उ राती नै भागे जस्तो छ। - यहाँ मालिनी को हो ? उ कहाँबाट किन भागेकी हो ? घरका सबैथोक लिएर उ कता गई ? वर्णन गर्नुहोस्।

अनि देवराली रून्छ (ANI DEORALI RUNCHA)

Question 13

निम्न अवतरित गद्यांश पढ्नुहोस् अनि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस् :

चतुरमान - अँ अँ! अहिले यो चाइने मुइले सब कुरा बुझें। त्यसो भने अब चाइने मु त्यल्लाई जादु लाउँछु।
हेरिबस्नुहोस् त पाडे काजी मु एउटै ढुङ्गाले दोडा चरा मार्छु।

चुडानाथ - तर चतुरमान, जसरी भए पनि चरा चाहिँ मेरै पिँजरामा पस्नु पर्छ नि।

चतुरमान - अवश्ये पाँडे काजी अवश्ये। मु खेदी खेदी पनि हजुरको पिँजरामा पार्छु।

- (i) यहाँ कसले कसलाई जादु लाउँछु भनेको हो ? [1]
- (ii) प्रस्तुत अवतरणको पात्र चतुरमान को हो ? [2]
- (iii) चुडानाथले कसलाई के पिँजरामा पार्नुपर्छ भनिरहेको छ ? [2]
- (iv) उक्त अवतरणमा दुई वक्ताको मनसाय कस्तो छ स्पष्ट पार्नुहोस्। [5]

Question 14

[10]

“...बाबु, यो कलियुग हो। यसकारण यो कलियुगमा धनीहरू इसोर भन्दा ठूला हुन्छन्। तर एकदिन जब यी गाउँहरू शहर भइसक्छन् त्यसपछि मात्र हामी गरीपहरूको दिन फिर्ने छ बाबु।”- यो संवाद कसले कसलाई किन भनिरहेको छ ? पठित नाटकको आधारमा चर्चा गर्नुहोस्।

Question 15

[10]

‘अनि देवराली रून्छ’ नाटकमा आफू जन्मेको भूमि त्याग गर्नुको मुख्य कारण के रहेछ ? वर्णन गर्नुहोस्।